GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineca, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $^1/_4$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu $2^1/_2$ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXV.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 70. Brasiovu 18/6 Septembre **1872.**

MONARCHI'A AUSTRO-UNGARICA.

Transilvani'a.

Rss. D. Ioane Antonelli, f. vicariu alu Fagarasiului, denumitu canonicu metropolitanu si primi postulu rechiamatu de merite.

Brasiovu 17/9 1872.

Importanti'a politica a convenirii celoru 3 imperati in Berlinu e adi obiectulu discusiunii tuturoru organeloru de publicitate. „Wien. Abendp." se sprimà cu o reserva mare in intielesulu, ca convenirea are unu caractera eminaminte pacinitu, si ca imperatulu aduce de acolo popóreloru sale nóue garantie de pace, fora a spune, ca in ce stau aceste garantii, in aliantia, dór' defensiva si ofensiva? Ori in: déca vrei pacea gatescete de resbelu. — „N. fr. Pr." despre acésta importantia dice, ca dupace principele Bismark a conferitu cu principele Gorciacoff si c. Andrássy mai in tóte dilele, s'a luminatu, ca tóte trele aceste state se intielegu bine in cestiunile cele mari europene; e dér' fipsatu: „ca fora de intielegerea premérsa a acestoru 3 poteri nu se va face neci unu pasu in vreun'a din cestiunile cele mari europene; ma se voru tranti la pamentu tóte elementele, cari ar' vre a conturba pacea, cu orce pretiu. Bismark adeca a invinsu numai acum'a, candu s'a asecuratu si de aliati in contra republicanismului, care e cestiunea cea mai mare européna.

In „N. fremdenblatt" scrie unu diplomatu, ca diplomati'a moderna (in Berlinu) tóte cestiunile mici si mari vre a le resolvi indata, déca se va cere si cu sila, apoi adauge; „Eu credu, ca cu incetulu ne reintórcemu la scól'a cea vechia, si intrevenirea dela Berlinu e inceputulu la acésta reactiune." Resultatulu convenirei e, ca indata ce un'a potere va casiuná conturbarea pacii, celelalte voru pasi aliate in contrai.

In 11, dupa finirea festineloru de cea mai rara pompa Maiest. Sa imp. Franciscu Iosifu parasi Berlinulu, comitatu de imp. Wilchelmu pana la gar'a cea briliantu decorata, unde se afla toti principii si domnitorii civili si militari si dupa imbraciosiare se despartira; in 12 sosi la Vien'a, unde se pregatesce cuventarea deschiderii delegatiuniloru, care póte va contiené spiritulu convenirii, — déca in cartea rosia nu va fi insiratu.

„Vaterland" néga, ca convenirea in Berlinu ar' fi scopulu pacii si afirma, ca inarmarile Prusiei si ale Rusiei voru sili si pre Austri'a a versa sume mari pe inarmari; ér' unu diplomatu in „Frankf. Z." afirma, ca focariulu pertractariloru diplomatice in Berlinu a fostu cestiunea: „Ce se facemu, cá se paralisamu iniurinti'a, ce trebue se aiba etablarea republicei francese asupr'a celeilalte Europe? Andrássy si Gorciacof au imputatu aici lui Bismark, ca elu pórta vina la acésta amenintiare, ca in 2 Sept. 1870 a prinsu pe Napoleon la Sedan, in locu selu fi tramisu la Paris. Cu acésta se complinescu relatiunile, cari tóte facu buchetulu trialiatiloru. Notamu inca ca la densulu, la c. Bismark, fura invitati representantii tuturoru tieriloru, numai repres. diplomaticu francesu nu fù facia; ér' ducele de Koburg s'a aflatu vetamatu prin neconsiderare si parasi Berlinulu in 9.

Une diaria imputa consiliariloru regelui, ca-ce l'au facutu se se umilésca dasmanului din 1866 la Sadowa. Acum inse imp. Wilchelmu denumi pe imp. Franz Iosifu proprietariu regimentului de Husari 16 Schleswig-Holstein si in uniform'a acestui regimentu facù visitele de despartire la tiarulu si Wilchelmu. — —

„Conferinti'a imperatiloru e una negura désa; déca trece, tóte remanu cum au mai fostu. Cate odata face negur'a si dauna candu secerisiulu inca nu e deplinu adunatu" dse Papa Piu IX dupa „Germania" diurnalu ultramontanu. In fine nu scimu, déca Andrassy nu vine cu capilu debalasatu, din Berlinu, pentruca telegram'a cea fatala: ca si Prusi'a si Rusi'a au condamatu tienut'a ultranationaliloru facia cu nisuintiel in Austri'a" privesce mai antaiu pe maghiari, apoi pe altii. — Bine dice Papa, ca remaseramu undeamu fostu, ad. in ghiarele veciniloru. —

Bismark a disu catra deputatiunea municipale, ca intrevenirea e recunoscere imperiului Germanu etc.

Limb'a romana in statu.

(—) V. Cu privire a procesele civili si penali, unde incurgu advocati dupa cum am amentitu in articlii de mai diinte, se conserva prin §-lu 9 Art. 44—1868, i totu loculu prax'a de mai nainte.

Prin spresiunea in otu loculu: de buna séma n'a voitu alt'a legislatiunea, decatu a sustiené in acele parti ale regatuli, unde nu se pórta procesele numai unguresce, sulu de mai nainte, de ale poté porta si pentruvenitoriu in alta limba.

Se cercetamu pucin dupa **usulu** esistente in Transilvani'a inainte introducerei Art. de lege 44—1860.

De unde se incepem óre cu statorirea acestui usu?

Pana la anulu 179[illegible] de si in diet'a tierei s'a adusu Art. de lege si limb'a ungurésca, cari se potu ceti in aprobate compilate, limb'a oficiósa si diplomatica erá cea lina. Art. 31: 1791, vorbindu „despre acele afari publice, cari sunt de a se pertractá in Marele incipatu alu Transilvaniei in limb'a maghiara", dreptu unguriloru si secuiloru, de a se folosí cu privati de limb'a maghiara, inaintea tuturoru oficiéru si dicasterialoru tierei, sustiene inse de limba diplomateca, si a corespundentieloru la dicasteriile cea latina a Art. dar', nu redicá limb'a magiara la limb'a oficiósa, nece nu obliga partitele de se folosí de limb'a maghiara in procese.

Procesele se pórta si mai departe in limb'a latina, — ici si colo limb'a maghiara.

Diet'a provincia tienuta la Clusiu la anii 1841—43, radica limb'a maghiara la rangu de limba oficiósa, inse upentru tóte afacerile, ca-ci i-a mai lasatu limbeatine unu terenu largu de a figurá cá oficiósa.

Citatulu Art. de lege dispune in §-lu 4 cá jurisdictiunile unguri si secuesci in oficiu, pertractari si spediturile se folosésca de limb'a maghiara; éra §-lu 5 stréza pentru sasi, usulu celu voru fi observatu, ilenorea Art. 31, 1791.

Ast'a e staredimbeloru de Statu pana la 1848. Art. de l cari atingea si cestiunea de limba, o faceau ésta numai cu privire la Unguri, secui si sasi, natiuni politice in tiéra; de limb'a romana, vorb'a nu potù fi, ca-ci natiunea romana nu erá numerata intre celea regnicolaria.

Art. dietali din 1848, nu contienu alta dispusatiune in privinti'a limbei, decatu ca in §-lu 6 Art. II, statoresce de limba a legislatiunei maghiar'a. Pretende déra numai cá legile se se aduca in limb'a maghiara si nu eschide pre nemaghiari de a se folosí in tóte negotiatiunile publice de limb'a loru propria.

Ast'a erá starea cestiunei de limba la introducerea absolutismului, — carele facundu tabula rasa preste tóte cele de mai nainte, intr'oduce in tóte ramurele de administratiune limb'a germana. Inainte de diplom'a din 20 Octombre 1860, fiacare procesu, fia cu — ori fara advocatu se portá in limb'a germana.

De prac's'a cea inainte de 1848, ori de cea de sub absolutismu vorbesce Art. 44—1868? Nece de un'a ci de acea, carea erá in vigentia la intrarea in viétia a numitului Art.

Absolutismulu a stersu praxea, dinainte de 1848; diplom'a din 20 Octobre si vre-o cateva rescripte imperatesci au stersu prax'a absolutismului, si a pusu inceputulu erei constitutionali. Prax'a judiciale de sub acestu constitutionalismu, credemu noi, ca o sustiene Art. 44—1868, cu privire la limb'a proceseloru portande prin advocati. Si carea este acea praxa in Transilvani'a?

Acésta ni-o arata acte de statu si Art. de legi ulteriori.

Inaltulu rescriptu imperatescu dto. 21 Decembre 1860, indreptatu catra cancelariulu transilvaneanu Baronulu Kemény, impune cu privire la reorganisatiunea Transilvaniei cu privire la limba intre altele urmatóriale:

„Daß es ferner Jedermann unbenommen bleiben soll, in den Comitats- ständischer und Gemeinde-Verhandlungen, sich jeder der im Lande üblichen Sprachen zu bedienen und in jeder derselben Eingaben an die Behörden einzureichen, deren Erledigung in derselben Sprache zu geschehen haben wird."

Ordinatiunea cancelariei aulice dtto. 16 Decembre 1861 nr. 4095, la §-lu 71 cuprinde urmatóriale:

„A feleknek szabadságukban áll minden nemü béadványban, a melyet a törvényszékhez vagy az ülnökhez mint külön bíróhoz béadnak, az országban divatozó három nyelv akár melyikével élni. A felek szóbéli jelentéseirol valamint a felek, tanuk, szakértók kihalgatásáról ugy általában a törvénykezési tárgyalásoknál felvett jegyzókönyvek a három nyelv közül az illetö féltól választott nyelven szerkesztendök. A felekhez intézendö kiadványokban a három nyelv közül azt kell használni, a melyben a béadvány benyujtatott, a szóbéli jelentés vagy a jegyzókönyvre vett kihalgatás történt, Peres dolgokban vagy azokon kivül elöforduló oly törvénykezés tárgyalások alkalmával, a melyekben több mint egy fél van érdekelve, a feleknek szabad az országban divatozó három nyelv akármelyikével élni. A bíróság határozatát, azomban, valamint indokait és ily esetben azon nyelven kell kiadni, a melyen a folyamodás vagy panasz, illetöleg az elsö beadvány vagy a szóbéli jelentés történt. A szóbéli végtárgyalásnak, az itéletkihirdetésének és kiadványozásának az országban divatozó azon nyelvben kell történnie, a mely az alperes anyanyelve.

Éta prax'a judiciale introdusa in Transilvani'a prin cancelari'a aulica pre bas'a rescriptului imperatescu.

Acest'a se pune in viétia, se sustiene si intaresce prin Art. de lege adusu in diet'a din Sibiiu „privitoriu la intrebuintiarea celoru trei limbi ale tierei in comunicatiunea publica oficiósa“ si sanctionatu prin Maiestate la 5 Faurariu 1865.

Judecatoriele primescu si resolvéza incusele romane, fia facute prin advocatu séu fora advocatu, si dupa-ce acestu Art. prin rescriptulu imperatescu dtto 20/6 1867 se anulasa, ca-ci prax'a introdusa prin acel'a erá sustienuta insusi prin acestu rescriptu, unde se asecuréza din nou egal'a indreptatire a cetatianiloru fora privire la nationalitate, relegiune si limba.

Cine nu crede cumca si dupa esirea rescriptului imperatescu din 30/6 1867, s'a sustienutu prax'a judiciale de mai susu, pre la tribunale si judecetie, cerce prin Archivele acelor'a si se va convinge.

De o limba oficiósa astfeliu intielésa, dupa cum o intielegu unele tribunale, nu erá vorba. In guvernulu Transilvaniei, mai tardiu la comissariatulu regiu (ambele oficia de statu), chiaru si dupa aducerea Art. de lege 44—1868, se resolva cererile romanesci, in limb'a romana, — se aducu in transgresiuni judecati in limb'a romana etc.

Este din tóte acestea evidentu, cumca §-lu 9 din Art. 44—1868, candu sustiene in totu locu'lu, cu privire la limb'a proceseloru portande prin advocati, prax'a de mainainte, pentru Transilvani'a a sustienutu acea praxa, care s'a introdusu prin rescriptele si legile de noi citate.

De sub pólele Bucecliului

10 Septembre 1862.

Caletorindu dilele trecute prin districtulu tierii Fagarasiului am fostu curiosu a affá, cum stau trebile pe acolo, mai vertosu in caus'a alegeriloru, ca acesta facú multa bataie de capu ministeriului ungurescu, pentru amestecu in determinarea locuriloru de alegere, cu cari s'a prinsu in curse si acum'a nu póte scapá; am affatu in adeveru lucruri curióse, ca, dupa cum se scie, comisiunea municipale la repetitele ucasuri ministeriali a denegatu a se demite la lucrurile pregatitórie pentru alegeri, disolvendu totudeodata si comitetulu centralu, — si acum ambla bietulu ministeriu cu totu soiulu de apucaturi, numai se póta esi la capeteiu si dupa cum am intielesu calaresce pe marele capitanu, cá acest'a se apuce celu pucinu o parte din membrii acelui comitatu si se faca cu ei lucrarile pregatitóre, ér' negasindu pe altii s'a inhatiatu de membrii din sinulu fostiloru granitiari, caror'a le face promisiuni cate si mai cate, numai cá sei induplece. Inse acestia inca sunt cu minte, observandu marelui capitanu, ca ne vomu demite, inse se ni se dé in scrisu, ceea ce ni se promite cu gur'a, adeca predarea muntiloru revendicati, carciumaritulu etc. bunaóra dupa cum lea datu la Nasaudeni, firesce pe lunga o despagubire mai moderata; incatu am intielesu inse ei cam mirósa Dlui ministru a dá o atare promisiune in scrisu si asiá dupa cum se vede o se remanemu cu unguri cu totu in sesiunea acésta a dietei fora deputati, si in adeveru pasivisti, la care ne a spriginitu indirecte inse fórte bine ministeriulu maghiaru.

Neminui nu o se-i para mai reu cá faimosului Benedek Gyula, care sarutanduse cu dragutii lui de boiersi, pana ce iau beutu paralele, — acum o patiesce, ca estia incepu a-si intórce dosulu catra elu, si elu canta acum la poesi'a popularia: „Pan' eramu cu pung'a plina, me tienea mandr'a pe mana.“ —

Ce e dreptu comisiunea municipale a lasatu in voia libera, cá ministeriulu se-si faca atatu lucrarile pregatitórie, catu si alegerile prin organele sele executive, inse i se pare acésta unu ce cam anteconstitutionale, si nu indrasnesce a esí cu asiá ceva pe facia, temenduse, ca alegunduse deputati deakisti, va striga lumea, ca acesti'a suntu deputatii ministeriului, si numai erá de lipsa alegerile, fora sei fi denumitu de a dreptulu din oficiu.

M'am informatu mainecolo, ca in comisiunea municipale se affa fórte multi barbati cu caracteru si plini de zelu natiunalu, inse le lipsesce o conducere impunatória care se carmuésca si careia sei urmedie celalalti, si cu tóte, ca pana astadi s'a portatu comitetulu intregu bine, ba chiaru demnu de admiratu, me temu ca luandu ministeriulu refugiulu la alte mediulóce seducatórie, se potu affa si de aceia, cari se se abata dela programa si se se faca de unelte orbe; intielegundu inse totudeodata ca de unu timpu incóce in capulu acestoru treburi se affa unu Metianu, Densusianu, Romanu, Bordanu etc. nu me indoiescu pre nici unu minutu de vreo amagire séu seducere; mai curendu o se iè decidere, cá oficialii amegitori se fia depusi. —

Sosindu la Vladeii m'am convinsu, ca in acésta comuna domina anghin'a differica (gusterulu) intre copii, care seceri preste 180 copii; a 7 parte din populatiune s'a stnsu.

Ar' fi de doritu, cá de óre ce si acum'a moru cate 3—4 copii pe di se se espuna acolo unu medicu si se se aplice cele mai aspre mesure, cá celu pucinu se se tiena unu feliu de contumacia si se se introduca o curatiania in casele unde se ivescu atari casuri, apoi ar trebui ómenii invetiati a-si feri copii de atari cas, fiindu acea bóla tare contagiósa.

Din ratacirea, ca ból'a e tramisa dela Ddieu si nu e ce se faci, tabue ómenii scosi si invetiati, cá se tiena de proverielu ca „padi'a buna feresce primesdi'a rea“.

Unu calatoriu.

Domnule Redactore!

In Nr. 67 din 7 Septembre a. c. alu Gazetei in Articulu „Unu echi la articulu, Passivitatea in Fogarascliu“ se dice: „Dlu Stanciu prin cortesiile sale pentru contele Teleki cu ajutoriulu lui Ddieu, nunumai ca au facutu unu fiasco grandiosu, dare Ds'a din acestu incidete si-au perdutu si cea pucina reputatiune — se nu icemu incredere — ce au avutu pana acum'a, inntea intelegentiei de aici“ decatu Domnu corespotente politicosu nu au avutu curagiulu de a spune i cine este acelu Dlu Stanciu. — De cumv'a politicosu corespondente gandesce pre subscrisulu cá pre acel me vedu necesitatu: pentru cá onorabilulu publicu stitoriu sei conosca colorea care corespundentele i o scie si pentru cá si onorabil'a Redactiune s scia, mai de aprope, ca cine este acelu care „si- auvediutu visulu cu ochii“ si in care „Ddieu nu da bataie“, cá in alti pecatosi si in fine, ca si contelTeleki se-si conósca cortesiulu seu, bateru dupa ume, — de a spune, ca acelu Dlu Stanciu se numesce: Basiliu Stanciu Siandru de Vestea c. rCapitanu pens. din Vestea infr. conosciutu onorabili intelegentie din Fogarasiu atatu de la memorabilea agere de deputatu dietalu din Voil'a, catu si dela celurmate pana in diu'a de adi, si póte conosciutu politicosulu corespondente, déca nu acestá pre atui se scarpina de pravulu de Scóla, celu mancá óre urechi. *)

Bine voiti Dle redatore, me rogu: de a aduce aceasta intregire in Nr. celu mai de aprópe alu stimatei Gazete spre cosciintia publica si de a primi totu deodata a mi asigurare de stim'a de care suntu patrunsu.

Vestea infr. 12 Semnbre 1872.

Basiliu Stanciu Iándoru de Vestea c. r. Capanu pens.

*) Dér fapt'a ascrisa rationale?! Red.

UNGARI'A. Dela eta. In sied. din 11 se alesera comisiunile si ame comisiunea judeciaria din tóte sectiunile, cea economica, Com. pentru examinarea socoteleloru, cds. petitionaria, Com. pentru diaria comis. financia, cea de imunitate, si a cailoru ferate. Se mandera si mandatele unoru deputati in leintru, alui Ietics, Groisz etc. In 12 Paulu Hoffman da un petitiune invetiatoriloru maghiari din 72 comune, care ceru imbunarea salariului si redicarea lui in deregatoriele scolari.

Dep. sasu Jeseph Gu(Sigisóra) pretende cá mandatele dep. Sasi; Schuer, Albert de Sachsenheim, Gustavu Capp, cu t ca-su facute in limb'a nemtésca, se se primésca de ne, Pres. dice ca propune rea se va tipari si imparti. La o disceptatiune scurta Gull -si retrasa propunerea— Intocm'a o pati si Csery cu credentionalea a Naseudu. Departe merge maghiaromania, d nece alegatorii nu potu suscrie mandate decatu maghiari. Si se credeti, ca Csery nu va protesta in favórea limbei romane. Pastoriu fericitu e lupulu preste oi! Protesteze acum alegatorii, déca mandatariului loru nu i convine. Mintea romanului din urma.

Alexandru Nicolics interpeleza pe Ministrulu presied. in caus'a congresului bisericescu serbescu si condamna portarea r. comisariu gener. Mollinary, ca-ce numai deacea a desfacutu congresulu, pentruca membrii lui n'au voitu se i faca spalieru la intrare si sei strige eljen - uri intreite. Interpelatiunea se va da ministrului. 78 de alegeri de deputati, in contra caroru venira petitiuni casatórie, se tramisera la comisiunea judeciaria a dietei.

In sied. din 13 dep. Valentinu Császár a interpellatu minist. pentru traganarea si impedecarea alegerii de dep. in Fagarasiu, pe care jurisdictiunea o a amenatu, ca-ce n'a mai constituitu comitetulu centrale. Suntemu curiosi a sci, ce s'a mai urmatu in obiectulu acest'a, sositu prin telegramulu lui „H. Z.“

Cronica esterna.

FRANCI'A. In 4 Sept. in favórea proclamarii republicei erá se se serbésca o aniversaria in tóta Franci'a cu manifestatiuni, inse regimulu cu Thiers contramandase de timpuriu acésta, dandusi motivele, ca ar' impedeca multu evacuarea teritoriului Franciei de prusaci, si republicanii fura destulu de cercuspecti a incungiura agitarile. 4 Sept. decurse in liniste, abia se ivira prin provincia ici colo cate o mica manifestare si cate unu escesu fora mare scomotu.

Fia-care di aduce noue aderari la regimele republicanu. D. Casimir Perier a declaratu formale ca privesce acestu regime cá singurulu capabile d'a salv'a Franci'a si ca e convinsu ca d'aci nainte e imposibile ori-ce restauratiune, ori-care aru fi dens'a. Pe dealta parte sosescu pe fiacare di presiedintelui Republicei numeróse adrese suptsemnate de consiliarii generali ai tutoru departamenteloru, carii adera la Republica si 'si proclama dorintia d'a da celu mai deplinu concursu d-lui Thiers pentru stabilirea ei definitiva. Acésta miscare a opiniunii, pe atatu de spontanea pe catu si de generale in favórea Republicei, e considerata cá fórte importante de d-nu Thiers, care d'aci nainte, intaritu de sprijinulu tierei, va puté impune tacere tuturoru recriminariloru mai multu séu mai pucinu leale si pucinu fundate ale partiteloru monarchice.

Se dice ca centrulu dreptu alu camerii versailese e dispusu in principiu se presinte, la 'ntrunirea Adunarii, unu proiectu de lege care se tinda la proclamarea Republicei, la numirea unui vicepresiedinte alu Republicei, la crearea unui ministeriu responsabile, la crearea unei a doua camere, la renoirea partiale din 3 in 3 ani a Adunarii actuale si la alegerea functionariloru din sirurile conservatoriloru.

Se confirma ca, in urm'a esperiintielor'a artileriei, facute la Trouville in presinti'a presiedintelui Republicei, modelulu tunului de bronzu d'alu 7-lea calibru, care se 'ncarca pe la culata, s'a adoptatu definitivu pentru armat'a francese.

Le journal de ta Marne spune ca 'n nóptea de 28 spre 29 Augustu, pe la 11 ore a trecutu pe la gara de la Chalons unu trenu speciale pentru transportarea celoru 500,000,000 franci, a caroru plata are s'asicure apropriata evacuare a departementeloru Marne si Haute-Marne. Acestu trenu, dusu de doue locomotive, era compusu de 25 vagóne in carcate cu 32,000,000 taleri, ca-ci guvernulu francesu a avutu grija s'aléga monete germane spre a evita in Francia ua crisa monetaria: restulu era 'n chartii primite de Germania. Unu casiaru general alu armatei, insocitu de trei ajutanti, erau insarcinati cu versarea acestei jumetati de miliardu.

Adunarea spaniole se va 'ntruni la 15 Septembre supt presiedintia d-lui Nicolas Rivero si se va ocupa mai antaiu cu cestiunile financiare; apoi mai nainte dea 'ncepe reformele pe care guvernulu actuale le-a enumeratu in programa sea obiectulu discusiunii va fi propunerea maioritatii privitóre la punerea 'n acusatiune a ministeriului Sagasta.

Cestiunea Anglo-americana numita „Alabama“ dupa 22 siedintie se decise de catra judeciulu de

arbitru dela Genev'a incarcanduse asupr'a Angliei o desdaunare pentru Americ'a de 3 millióne punti Sterling, pentru daunele ce le casiunase acea naía sub resbelulu civile americanu.

ROMANI'A. In 1-a Sept. merse primulu cursu de proba a liniei ferate romane Bucuresci - Pitesci, fora a se predá gat'a, dupa conventiune. —

Mai nou. In Pest'a se incepura siedintiele delegatiuniloru si li se propuse bugetulu preliminatu pentru anulu 1873 spre pertractare constitutionale.

In Croati'a, granitia militaria, se ivira bande de lotrii. Regimulu respinse prelucrarile pentru restaurationea consiliuloru comunali in Croati'a.

Madridu 17 Sept. Cortesile se deschisera. Zorilla min. dise, ca elu nu gubernéza pentru nece un'a partita, ci numai pentru intréga tiéra si va apara dinastia lui Amadeu si cu sacrificiulu vietii sale.

Varietati.

— Garnisón'a de aici, regimentulu imp. Alexandru, s'a reintorsu dela exercitiale de tómna dela Sibiiu, unde avú evolutiuni tactice si rebellice de multe septemani.

— D. Dr. Josifu Fabritius se denumí medicu r. judecatoriu in giurulu acestei curti judeciale r.

— Un'a publicare a min, r. de comerciu din 5 Sept. face cunoscutu, ca in localitatile la contumacia de catra Romani'a se nu se primésca mai multu de 100 capete de vite mari séu 200 mici deodata, ér' mai multe se se respinga.

„Nemere" a devenitu in man'a Prof. Antoniu Hermannu, care cá Redactoru si proprietariu va eda acestu diurnalu si pe viitoriu. —

— In scanulu Sebisiului pentru scanun si orasiu s'au alesu deputati Mariasii Bela si Groisz Gustav, ambi maghiari. Sasii ad. facura cá si fratii loru din Brasiovu, ca denegara la multi dreptulu de votu. In contra acestei volnicie recursera romanii la ministeriu si primira resolutiune favorabile; inse fienduca romanii au decisu passivitate asia, alesera doi maghiari cari se lucre in caus'a reorganisarii municipale si comunale in fundulu regiu.

— D. I. Munteanu din sc. Sebesiului si d. Lica din districtulu Naseudului au depusu examenu de advocatura in Muresiuosiorheiu cu succesu bunu.

— Comisari cercetatori de administrarea fundatiuniloru si a venitelorn intercalarie metropolitane si a venitelorn monastiresci serbesci denumi Mai. Sa pe br. Ladislau Majthény, comite Supr. din Com. Hontu cá comis. regiu cu scrisóra din 4 Sept. a. c., ér' pe episc. gr. or. din Pankrazc Nicanoru Gruics cá admin. Metropoliei de Carlovitz.

— Cont. Alexandru Bethlen se denumí Comite Supremu in Com. Solnoculu interiore in locuiu lui Carlu Torma, care -si dede demisiunea. Posturile cardinali se premenescu cu Grafi si baroni.

— Studentii diletanti ai teatrului romanu dela Clusiu se afla acum in Naseudu, unde dau 3 representatiuni teatrali. Succesulu e bunu, publicu au numerosu, personalulu se produce bine. Ast'a ne face de lipsa, cá se cutediamu a ne apuca de ori-ce intreprinderi, cari adi parasite denoi, mane le voru exploata strainii pe pung'a nóstra numai in folosulu loru exchisivu si in distrugerea natiunii nóstre. Inainte cu totii la tóte cu poteri unite!

Despre HOLERA ASIASCA si chipulu de a se feri de acesta boala si midilócele de a se vindeca de ea siguru fora medicu de **Constantin V. Varnav,** Doctor de medicina, Membru la Craiésca Facultate medica din Ungaria, la Societatea medico istoriconaturala din Iasi, la Societatea numia Pollichia. . . . JASSY. Tipo-litografia Nationala. 1872.

Tocma acum. Primimu o scire intristatória de catra Sigisióra din Sz. Nádos, cumca locuitorii deacolo sunt infestati de o bóla fórte latita asiá, incatu celu mai pucinu 10% alu poporatiunei se afla patimasia, cá de unu felu deolera, fiindu pe lunga friguri, ametieli, chiaru si sare impreunata. Dupa cele cetite despre patrunderea unei specie de cholerina séu cholerica, care s'ar'ratá pe unele locuri in Romani'a, anumitu in pcea Iassiului, ma si in Bucovin'a, Galiti'a, scirea cusu póte fi insufiatória de ingrigire si de fricsa multi, cari nu cunoscu natur'a acestei cholerinnici se sciu feri de ea prin mediulóce preservativcu atatu mai pucinu a se vindecá de ea, ne aveu instructiune si conducere la acésta-si. Pelungatele ce se publicara din partea unoru diurnale, iamu consultu a impartasi unele escerpte din brosi'a Dr. Varnavu cá se serveasca celoru ce nusu intare a-si procura departatá brosiura, de o condure la chipulu de a se vindec'a de cholerina in lisa de medicu.

Choler'a aduse in 1830 dinAsi'a si latita in Europ'a cá epidemia, se arata o candu in candu parte mai pucinu periculósa subnumire cholerina, parte si impreunata cu versatudupa greatia, cu durere, arsura la stomachu, set urdinare, carcei si slabitiune, si ast'a se numesce cholera. Cholerina se arata inse fora dureri i opintiri mari la urdinare, cu fiori séu friguri si u slabitiune, perderea poftii de mancare si cu lib'a alba incarcata. Pe lunga padia buna se póte inmgiurá acésta bóla, inse capatandu-o cineva, acésta holerina e lesne de vindecatu, incatu dupa reportiurile Domnului D'Aire (francesu) din 2206 bolnavi abi murira 6 din negrigia.

Deci n'avemu se ne ispaimu, numai se ne ferimu de causele, dupa d. Dr. Varnavu, ce sternescu acésta bóla. Ecsale:

„Causele ce starnesu holera.

Din toate afiarile care i'at facutu cu luare aminte, in toate epidemiile de blera de la 1830 pana la 1866 nu numai prin tata Europa ci si prin celelalte parti ale lumei, s'a lamuritu ca in ori ce omu, numai in locul in care se gasesce miazma in aer si numai atuncea se pate desvali boala aceasta, candu s'au stricatu stomchulu, séu candu au racitu, sau candu s'au tulburu, chiar si fara sa dee cu ochii de vre un bolnav, aca are plecare.

Trei pricini deci suntu mai cu sama, in loculu unde se gasesce miasma, prin are se starnesce holer'a asiatica in omu si anume

„1. Stricarea de stomahu, atatu prin mancare si bantura peste masura, catu si prin mancare si bantura ra si stricata;

„2. Raceala, care poate sa ne loveasca atatu prin schimbarea stamparature (umperatura) catu si prin umezala mai cu sama rece, si

„3. Tulburarea, precum prin manie, mahnire, suparare, iar mai cu sama prin frica de boala.

Intre aceste trei se inchie causele de capitenie care suntu in stare a starni holera asiatica in omu, fie parte barbateasca fie parti femeeasca, fara deosebire de vresta, iaru mai cu sama in acei care nu se stapanescu de betie si de desfranare cu femei inimicii cei mai aprigi si nimpacati ai sanatatii omenesci.

Chipulu de a se feri de holera.

Pentru fie-care boala, fiea inalta au datu omului nu numai mijloace de a se vindeca de ea, dar si chipuri de a se pazi de densa si asia si una si alta avemu si pentru holera

Chipul celu mai sigur de a se feri de holera nu este de a fugi de bolnavi, ca-ci boala aceasta nu este lipicioasa ca ciuma. ci a nu'si strica stomahul, da a nu se tulbura, di a fugi de betie si de a parasi desfranarea cu femei, asia numai poate ori cine scapa de boala acesta si pe timpul epidemiei chiaru alaturea cu ori ce bolnavu, mai cu sama daca va fi destulu barbatu pe sine, ca se nu se teama de aceasta boala.

Pe timpul epidemiei de holera fiesce care este datoru a face toate chipurile ca se pazasca o dieta intieleapta atatu in privirea mancarei catu si in privirea bauturei, si a trailui intregu, mai vartos ca numai prin aceasta suntemu in stare a micsiura si plecarea spre acestu morbu.

Pentru acestu sfarsit, aratu urmatoarele in privirea mancarei:

a) Mananca masuratu numai din bucatele acele de care prin ispita esti bine incredintiatu ca stomahulu le mistueste usioru, ca-ci numai asemine bucate dau trupului cuvenita hrana.

b) Mananca candu ai pofta si candu iti este foame, ca-ci nici odata nu'ti poti mai usioru si mai degraba strica stomahulu, decatu atuncea candu mananci fara pofta si fara foame.

c) Nu manca peste mesura ca-ci stomahulu numai atata poate mistui cu catu te saturi.

d) Mananca din cea ce-ti place dar putin si masuratu, iar din ceea ce nu'ti place nu manca, ca-ci degraba si usior mistueste stomahulu mancarea ce'ti place si foarte cu greu acea ce nu'ti place.

e) Nu'ti schimba mancarea cu care esti deprins, ca-ci stomahului nu-i place schimbarea si tine foarte multu la deprinderea sa, candu este ertata si o deprindere intialeapta.

f) Mananca la oara hotarata si la timpulu care esti deprins, ca-ci precum trebue sa intorci un ceasornicu la timpu ca sa umble, asia trebue sa hranesti si stomahulu la timpu ca sa mistuesasca bine si usior.

g) Satura-te cu putine feluri de bucate, ca-ci nimica nu ingreue mai degraba si mai tare stomahul, decat felurile cele multe de bucate precum se obicinuescu la praznice si mese mari, si atuncea cand videmu multe feluri pe masa mancam usior si preste mesura.

h) Mananca mai de multe ori pe zi si cate putin, decatu mai de putine ori si cate multu.

i) Bucatele sa fia atatu bine facute si bine ferte catu si lucrurile din care se facu sa fie bune, cu un cuventu, pe timpulu unei epidemii sa cautamu in privirea mancarei numai la putin si bunu.

Ori cine sa se fereasca deci de carne veche si imputita, asemenea de faina aprinsa si muceda, de ori-ce soi verdetiuri vestede, de untu iute si grasime ranceda. . .

j) Nu manca lacom si mestica bine ce mananci, ca-ci si bucatele cele mai usior de mistuitu cadu greu stomahului daca le mananci lacom si fara sa le mesteci bine. Si la masa se dovedeste ca lacumiea perde omeniea.

k) Mancarea sa nu fie numai hranitoare dar totu odata si usioru de mistuitu, pentru care sfarsitu pe timpulu unei epidemii sa se stapeneasca ori cine de a manca carnuri uscate, afumate si svantate mai cu sama de mascur si de vaca, pre comu pastramuri, jambonuri, ca-ci toate aceste suntu greu de misuitu.

Totu odata sa ne ferim de slanina, de aluaturi grasa, de ochiuri, scorbu, smantana, branza sburata, urda ca-ci acestea cadu greu la stomahu mai cu sama daca mancam mai multu decat trebue.

Si de verdetiuri precum de spenacu si stevie, mai cu sema candu suntu vestede, de poame si anume de perja si goldane sa te stapanesti pe timpulu unei epidemii chiar de vor fi coapte cu catu mai multu daca vor fi inca crude.

Asijderea sa te feresti de castraveti verzi, de harbuji si de zamosi, ca-ci toate aceste lucruri racesca stomahulu si pornesce usior treapadu, prin urmare dau lesne ocasie de a se starni holera, mai cu sama la acei care suntu plecati spre treapad, urdinare sau patimescu de aceasta.

Sa te feresti de pane calda [1]), ca-ci cade greu la stomah, de moare de curechi, de moare de pepini, de braha si med, ca-ci toate aceste pornescu usior treapadu si potu fi causa prin care se starneste holera.

Intre mancarile de cari trebue sa se fereasca fieste care omu pe timpulu epidemiei de holera intra atatu pestele catu si racii, ca-ci bucatele de peste si acele de raci, mai cu sama ferte si prajite cu oleiu sau untu de lemnu, cadu greu la stomah. Numai cu borsu cu pesce, si acestu foarte proaspatu, peste rasol cu mustari, sau hrean si otiatu, ori zama de alamae si untu de lemnu bunu [2]) si peste fript in salamura, sa manance acei cari pazescu posturile, daca. . . . . .

Asijderea si racii numai proaspeti si ferti pot manca acei cari suntu deprinsi cu ei si carora nu le cade greu la stomah, eara acei cari nu suntu deprinsi cu raci sa se pazasca de ei, ca-ci cu nimica nu'si strica oaminii stomahulu mai rau decatu cu raci.

Fasolile, bobul, lintea si mazarea pricinuescu venturi candu suntu uscate si acei care suntu siliti a se margini in aceasta hrana vor face bine, daca le vor intrebuintia mai multu facalnite decatu intregi.

---

[1]) Panea nu o manca calda si mamaliga nu o manca rece, daca vroesti sa'ti prisasca si una si alta.

[2]) Pe timpulu holerei sa se margineasca fiecare in untu de lemnu care vine de la Frantia.

Cele mai potrivite bucate, nu numai pe timpulu holerei dar si pe ori ce timpu de epidemie suntu: o ciorba sau unu borsiu, unu rasol de vaca sau de pasare, iar nu si de carne de miel sau de oae, o friptura de vitiel, de pasare sau de venatu, morcovi, prají si tialina cu carne de vaca sau de pasare, un pilafu de orezu sau grisa sau harpacasi cu untu proaspat si nici cum gras. Aceste toate bucate suntu nu numai hranitoare dar si usior de mistuit. scl.

Vindecare de Cholerina dupa Dr. Varnavu.

Holerica se arata totu deauna numai cu treapadu (urdinaria,) usioru, fara dureri, si opintele, cu fiori, de cei mai multi bolnavi nici bagati in sama, si cu slabaciune, candu mai mice candu mai mare; pe langa acesta ti se tae si posta de mancare, la unii mai multu la altii mai putin, si fatia limbei se arata sau albie sau chiar alba si cam incarcata.

Boala aceasta, apucata in pripa, bolnavii scapa de-arendul, si aceasta cu cele mai usioare doftorii, pe langa o dieta aspra.

Catu tine treapadul, (diarea) bolnavul sa nu manance nimica, afara de friptura de puiu sau de carne de vaca, dar si aceasta numai cand are posta, cine n'are posta se manance o cojitia de pane veche. Totu odata sa bei la toata oara cate o cesciutia de ceai de romanitia, rece, si catu de putinu indulcitu, sa iai candu si candu cate o bucatica de ghealia in gura, sa bei apa proaspeta si rece pe catu il va erta seteá; sa se frece pe totu trupulu in toata sara pe candu se culca si in toata dimineatia, o oara sau jumetate de oara pana a nu se scula, cu otietu, sau sade, sau amestecatu cu apa rece, sa nu siada nici in patu, nici in casa, mai cu sama pe timpu frumos, ci din contra sa umble catu va pute si sa nu fuga chiar de munca usioara, care deschide posta de mancare, sigur semnu ca boala se va taia cu totulu.

Daca treapadulu nu s'au linisititu pana a doua zi cu aratatele medicamente (doftorii) si bolnavul slabeste, dar fara sa aiba ferbintiala, sa i-se faca ceai de romanitia cu minta si sa i se dee de bautu, precum s'au aratatu mai sus.

Si Salepul este folositor la asemine cadiuri, din care se da bolnavului la jumetate de oara cate doue linguri de masa.[3])

Daca treapadulu nu se linisteste si bolnavulu n'are ferbintiala, sa i se dea si picaturi de stomahu, sau pe zahar sau in salepu, sau in aratatele ceaiuri, sau chiaru intr'un paharutiu cu rachiu, daca bolnavulu este deprins cu acesta, si anume de trei sau patru ori pe di cate dece, cinsprediece sau si douadieci de picaturi.[4])

Acei care la asemine imprejurari vor ave ocazii sa faca si o bae de aburi vor nimeri foarte multu.

Si prostirile (frecari cu stergariu, flanelu, panura) suntu foarte de folosu cu care bolnavulu urmeaza a se freca sara si dimineatia pana ce se simte bine cu totulu.

(Va urmá.)

---

[3]) Salepulu se face precumu urmeaza: Ie o linguritia de salep, care se gaseste si pe la farmacii si pe la bacalii (bacanii) si pui se fearba in jumatate de litra de apa, lasi se se recoreasca bine aceasta fertura si apoi dai bolnavului din ea, totu la jumatate de oara cate 2 linguri de masa.

[4]) Picaturile se dau la durere de inima, la greatia, la dureri si tacturi prin pantece si la treapadu, fara ferbinteala.

Aceste picaturi care ar trebui sa se gasasca gata la ori ce farmacia, si care continu intr'o untia de spirtu de melisa, jumatate de scrupulu de untu de sacarica,(chiminu) si untu de anison (oleum carvi et oleum anisi), totu pe atata, se dau de trii si patru ori pe di cate 10 15 pana la 20 de picaturi, precum s'au spus, sau pe sahar, sau intr'o lingura de salep, de ceai de romanitia, de ceai de minta sau chiar intr'un paharutiu de rachiu bunu de masa, daca bolnavulu este deprinsu cu acesta si n'are ferbintiala.

Nr. 7551—1872. 2—3

Publicatiune.

Magistratulu si comunitatea cetatii au otaritu, cá, incependu dela 1-a Octobre 1872. toti strainii, cari vinu la tergurile de septemana de aici cu manufacturi, fabricate, marfuri de galanteria si cu licofe, spre a vin aici mentionatele producte, au se platésca pentrufiacare diua de tergu de septemana anumite te dupre tarif'a urmatória, si adeca:

a) pentru cartoi si marfuri de galanteria . . . . . 5 fl. — cr.
b) pentru manacturi si fabricate panzariulu, fariu, pielariulu, curalariulu, cinariulu, si pantofariulu, postoviulu si boboariulu, palerierilulu slanelariulu, mai incolo metariulu thinichelariulu s. a. 4 fl. — cr.
c) pentru vase d lutu si de lemnu . 1 fl. — cr.
d) pentru zechi panure . . . . . — 50 cr.
e) pentru licofe . . . . . — 30 cr.

Ceea ce se aice cu acea observare la cunoscinti'a publica, ca omisariulu de tergu de aici este insarcinatu a incá dela respectivii straini, cari cercetéza tergulu septemana de aici, aceste taxe de tergu in cuantatea ficsata, in favórea cassei alodiali a cetatii

Brasiovu, 28 Augustu 1872.

Magistratulu cetatii si alu districtului.

Nr. 99/com. supr.1872. 3—3

Publicatiune.

La 26 Septembre a. c. se va tiené in Opidulu Turd'a conferinti'a comitetului representativu a comitatului Turdii, cu scopu de a statori bugetulu comitatensu pre anul 1873.

Deci prin acest'a se provóca toti membrii comitetului virili si deli, cari locuescu afora de comitatu, se bine voéca in diu'a si loculu susu numitu a se infaciosá a conferintia. —

Comitele supremu alu comitatului Turdii.

Turd'a in 5 Septembre 1872.

Fr. Georgiu Kemény m/p.,
comitele supremu.

Nr. 1190 pal. 1—3

Concursu.

1. Spre cuparea notariatului cercuale porumbacénu custatoriu din Comunitatile Porumbaculu superiore, Porumbaculu inferiore si Sarata cu residintia in Porumbaculu inferiore, pre lunga o léfa anuale de 400 fl. v. a. si cortelu liberu. —

2. Notariatulu cercuale visteanu custatoriu din comunele Ucea superiore, Ucea inferiore, Corbu Vistea inferiore, Besinbacu si Sambat'a inferiore cu residintia in Vistea inferiore pre lunga o léfa anuale de 500 fl. v. aust. si cortelu liberu, cu unu vice notariu in Ucea liferiore totu din acelu salariu. —

3. Notariatulu cercuale Dragusianu custatoriu din comunele Vistea superiore, Dragusianu si Sambata superiore apusena si resaritena cu residintia in Dragusiu pre lunga o léfa anuale de 400 fl. v. a. si Cortelu liberu, — si finalminte.

4. Notariatulu Comunale Cartia cu salariu de 400 fl. v. a. si cortiu liberu se escrie prin acésta concursu pona la 10 Octobre 1872. —

Doritorii de a ocupa vreuna din aceste statiuni au a-si inainiá la acestu oficiu suplicele timbrate si provediute cu atestatele de calificatiune pona la terminulu fesiptu. —

Dela Pretur'a Visteana.

Nr. 2276/1245/consst.—1872. 3—3

Escriere de concursu.

Pentru unu stipendiu de 120 fl. v. a. din fundatiunea fericitului Efraimu Josifu Klein de Munthiulu usuatu de Alesandru Popsioru academistu de Schemnitz, pentru nesibsterneresa testimonialoru recerute pre terminulu prefiptu la ordinariatulu metropolitanu, dechiaratu de vacante, prin acést'a pana in 25 Septembre a. c. st. n. se escrie concursu.

Pentru dobendirea acestui stipendiu potu concurge aceli teneri studenti nascuti in Transilvani'a, cari au dim studia clasea generale I-a cu eminentia si portare morale buna, si cari studiéza in institutele de invetiamentu din Blasiu, de-intre cari consangenii piului fondatoriu, ceteris paribus, voru avé preferintia.

Concurentii la acestu stipendiu au de a-si tramite cererile loru concursuali instruite de testimoniale scolastece si atestate de paupertate recerute pre terminulu prefiptu la consisteriulu metropolitanu. —

Din siedinti'a consistoriului metropolitanu gr. cath. de Alb'a-Juli'a si Fagarasiu tienuta in Blasiu la 31 Augustu 1872. —

Simeonu P. Mateiu,
notariu consist.

Nr. 2275/1245/cosist.—1872 2—3

Escriere de concursu.

Pentru 4 stipendia de cate 63 fl. v. a. usuate de Alesiu Boeriu juristu absolutu, Ilie Danila juristu, precum si de Gavrilu Tataru si Joane Serbu gimnasisti absoluti, tóte din Fundatiunea repausatului Dr. de medicina Simeonu Ramantiai devenite curatu vacante, — asemene pentru 2 stipendia de cate 63 fl. v. a, din ace'a-si fundatiune usuate de juristulu Augustinu Popu si de gimnasistulu Petru Handrea pentru nelegetimarea despre progresulu facutu in studia in anulu scolastecu espiratu pre terminulu prefiptu la ordinariatulu metropolitanu dechiarate de vacante, prin acést'a pana in 25 Septembre a. c. st. n. se escrie concursu.

La preatinsele stipendia potu concurge: 1. numai acei tineri studenti, cari sunt nascuti in marele principatu alu Transilvaniei. 2. Cari au in studia calculi de eminentia si portare morale buna.

Dintre concurenti voru avé preferintia ceteris paribus celi de origine nobili si consangeni piului fundatoriu.

Dela concurenti se cere, cá testimonia-le scolastece, alaturande la cererile loru concursuali se le dé in origine, ori in copia autenticata, ér' atestatele de paupertate se fia provediute pre lenga subscrierea antistiei comunali si a parochului respectivu si cu sigilulu comunale si alu parochului si cu subscrierea oficiului politicu de cercu, ér' in Cetati si Opide cu subscrierea parochului si a antistiei cetatiene ori opidane. Cererile concursuali astufeliu pregatite se le substérna pana in terminulu prefiptu la consistoriulu metropolitanu.

Blasiu, din siedinti'a consistoriului metropolitanu gr. cath de Alb'a-Julia si Fagarasiu tienuta la 31 Augustu 1872.

Simeonu P. Mateiu,
notariu consist.

In contra orce tusse invechita, regusiala, infamare, dureri de peptu, dureri de gutu si tusse magarésca, prin partile sale constitutive, care nu le mai cuprinde altu syropu, midiloculu celu mai siguru e

Syrupulu albu de peptu de plante

de

Dr. med. Hoffmann.

Pentru Brasiovu tiene depositu in sticle à 2 fl. i fl. si 50 cr. d. l. B. Popoviciu, la „Canele albe". 1—

Iohanu Eichberger

lacatusiu in Brasiovu in Strat'a négra nr. 409 -si recomenda O. publicu totufeliulu de lucru de faculu fabriloru ferrari: lacate, zaruri de totu feliulu, usi cu si fara penne, usi la vetre de ferru, reparaturi de ferarii de tóta specialitatea, tóte se efectuéza cu promtitate si fora amanare cu pretiurile cele mai eftine. (3 elevi se primescu.) 3—3

Cursurile

la bursa in 17 Sept. 1872 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 23½	cr. v. a
Napoleoni	—	—	8 . 72½	. .
Augsburg	—	—	108 . 20	. .
Londonu	—	—	109 . 10	. .
Imprumutulu nationalu	—	—	65 . 80	. .
Obligatiile metalice vechi de 5%			70 . 65	. .
Obligatiunile rurale ungare			81 . 75	. .
. . temesiane			81 . —	. .
. . transilvane			79 . —	. .
. . croato-slav.			84 . —	. .
Actiunile bancei	—	—	877 . —	. .
. creditului	—	—	333 . 90	. .

Redactoru respundietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU,